

ГЕОЕКОНОМИЈА КОСОВА И МЕТОХИЈЕ У ГЕОПОЛИТИЧКОМ ОБРАСЦУ СЈЕДИЊЕНИХ АМЕРИЧКИХ ДРЖАВА

Сања Стошић*
Мића Живојиновић**

Достављен: 08. 02. 2022.

Кориговано: 21. 03. и 16. 04. 2022.

Прихваћен: 14. 06. 2022.

Језик рада: Српски

Тип рада: Прегледни рад

DOI број: 10.5937/vojdelo2203032S

Имајући у виду број земаља које су признале самостално проглашену државу Косово, супротно принципима међународног права које не познаје самоопредељење и сецесију, као и оне које је нису признале, може се закључити да простор КиМ-а, као саставни део територије Републике Србије, нема статус међународно признате државе. С друге стране, узимајући у обзир природне ресурсе на подручју косовско-метохијског басена, а посебно рудна богатства, нису се КиМ са својим геоекономским потенцијалом случајно нашле у глобалном геополитичком обрасцу који су дефинисале САД. Агресијом на СРЈ, односно РС, НАТО снаге предвођене Америком ставиле су под контролу простор КиМ-а у виду протектората увелико инструментализованих УН. Наиме, адекватно теорији Џозефа Наја о „тврдој и мекој моћи”, косовско-метохијска регија, или јужна српска покрајина, стављена је под „тврду окупацију”, односно патронат НАТО снага именованих као КФОР. „Еластичитет” међународног права који карактерише политичке односе међу постојећим силама и центрима моћи у глобалним размерама продукује висок степен међусобног надметања за ресурсе, безбедност и економски престиж, при чему се повећава потенцијал растућих конфликата. Стога, поред све израженијих безбедносно-кризних аспеката, потребно је двојачко сагледати геоекономско и геополитичко место, значај и улогу КиМ-а, као једне од тренутно највећих НАТО база у Европи и као империјалистичког одраза САД и/или перспективног израза РС.

Кључне речи: *геоекономија, геополитика, минерални ресурси, САД, Република Србија (РС), Косово и Метохија (КиМ)*

* Институт за политичке студије, Београд, Република Србија, sanja.stosic@ips.ac.rs

** Виша школа струковних студија за криминалистику и безбедност, Ниш, Република Србија

Увод

Аутономна Покрајина Косово и Метохија (Косово/Космет или КиМ) налази се у средишту Балканског полуострва и званично је саставни део Републике Србије. У географском смислу, Косово је од посебног економског, културног и политичког значаја на регионалном и светском нивоу, а тренутно је под заштитом (ОУН).¹ Косово и Метохија заузима 10.887 km² и налази се између 41°50'58" и 43°51'42" северне географске ширине и 20°01'30" и 21°48'02" источне географске дужине. Граничи се са Албанијом на југозападу, са Македонијом на југоистоку, Србијом на истоку, северу и североистоку и Црном Гором на западу, а број становника је око 1.739.825 (иако је сада тај број мањи).²

Након пораза Османске империје у Првом балканском рату, ова историјска српска територија припојена је Краљевини Србији. Границе су одређене на Лондонској конференцији 1913, да би ревизијом биле коначно потврђене на конференцији у Фиренци, 26. јула 1926. године, чиме је територија КиМ постала међународноправно неодвојиви део Краљевине СХС и свих накнадних државних форми у које је уграђен њен међународни правни субјективитет. Ипак, након векова османске управе, на том простору остао је велики проценат како насељеног, тако и исламизованог домицијалног становништва, а да проблем за Србију буде још већи побринула се Аустро-Угарска крајем XIX и почетком XX века, стварајући вештачку неисторијску албанску нацију која је компромисом великих сила добила своју матичну државу 1913. године. За разлику од историјских нација које теже да живе у сувереним државама, одређујући саме своју судбину, Албанце је одувек занимало превасходно геополитичко позиционирање, те су кроз историју константно тежили подређивању хегемонима који би им то омогућили.³ С тим у вези, историјски гледано, тежње ове нације увек ће бити усмерене против свих суседа, а то су искључиво православни Срби, Македонци и Грци.

По завршетку хладног рата, свет је постао униполаран, а међународно право редефинисано је као (не)мешању у унутрашња питања суверених држава. На тај начин, појам „самоодбране“ почео је да обухвата и тзв. „демократски оправдане превентивне мировне мисије“ које, наводно, војним интервенцијама „штите грађане“ од масовног кршења људских права, чиме је поремећен природни однос територијалног интегритета и самоодређења држава. Оптужбе Албаније на рачун „криминалног београдског режима који допушта наводно кршење људских права Албанаца на простору КиМ“, али и истовремено мешање САД и ЕУ у „ре-

¹ Усвајањем Резолуције 1244 (1999) у Савету безбедности УН, питање Косова смештено је у оквиру међународног јавног права. Међутим, тако је заправо извршено окупирање Косова од стране УН које су војну команду препустиле снагама КФОР-а, а цивилну УНМИК-у.

² Qazim Kukalaj, Avdullah Nishori, *Upravljanje prirodnim resursima u Jugoistočnoj Evropi: šume, zemljište i vode*, GIZ, Skoplje, 2017, str. 126.

³ Сања Стошић, Милена Пешић, „Сецесионистички дискурс Косова и Каталоније: сличности и разлике“, *Политичка ревија*, вол. 62, бр. 4, Институт за политичке студије, Београд, 2019, стр. 188.

шавање косовске кризе”, убрзали су заоштравање српско-албанских односа, омогућивши да политички Запад ову, по својим методама терористичку организацију, прогласи „борцима за слободу”. Један фалсификовани извештај о сукобима ОВК са српским снагама реда био је довољан да у марту 1999. године НАТО бомбардује СРЈ пуних 76 дана, под изговором заустављања прогона Албанаца на КиМ-у од стране српске полиције и југословенске војске.⁴

Наиме, албански екстремисти су још током 90-их година остварили многе пројекте о тзв. независној Републици Косово, свдећи српско становништво на свега око 9%, формирајући паралелни и од Србије независни систем покрајинске управе и образовања и учвршћујући односе са Албанијом. Крајем 2002. дефинисани су стандарди за мерење напретка кризе на Косову у складу са тзв. приступом „стандарди пре статуса”. Међутим, руководећи се политичким интересима још из периода хладног рата, као и геополитичким циљевима везаним превасходно за снабдевање нафтом, као неопходним ресурсом за одржавање војне и економске машинерије, САД су свесрдно подржале реализацију пројекта тзв. независног Косова. Стога, током посете америчког председника Џорџа Буша Млађег (*George W. Bush*) Тирани, 2007. године, експлицитно је промовисано независно Косово, а следеће године је Данијел Фрид (*Daniel Fried*), изјавом да улога мировне мисије ЕУЛЕКС (*EULEX*) на Косову није неутрална, већ оријентисана ка одбрани суверености тзв. државе Косово, јасно потврдио антисрпску политику.⁵

Кључна је чињеница да је суштина косовског проблема много комплекснија, односно да се не односи искључиво на проблеме међуетничког насиља. Ову тврдњу најбоље илуструје оснивање НАТО базе Бондстил, што је, по свему судећи, осмишљено и пре бомбардовања. Стога, јасно је да је бомбардовање РС било само параван за трајно успостављање Атлантског савеза на раскршћу коридора VIII и X, чиме су заправо КиМ, а и Македонија, претворени у стратешки важне тачке НАТО-а, односно америчку жилу куцавицу Југоисточне Европе. У том смислу, очигледна је важност коју овај простор представља за администрацију САД која, ма како политички била оријентисана, никада неће одустати од својих хегемонских интереса.⁶ То потврђује и чињеница да је НАТО, не тако давно, поред базе Бондстил затражио и изградњу војне поморске базе у Албанији, као нове стратешки важне тачке свог геополитичког обрасца. Стога, албански сепаратизам, као и сваки други сепаратизам, захтева пажљиво разматрање спољних и унутрашњих чинилаца који не само да су у прошлости доводили до оружаног сукоба, већ и данас изазивају међунационалне конфликте, угрожавајући стабилност читавог Балкана. Данас је јасно да је косовска криза део стратешки уна-

⁴ Војна интервенција на КиМ-у спроведена је на основу извештаја ОЕБС-а и Вилијама Вокера (*William Walker*) о наводним злочинима у селу Рачак. Ипак, УН нису никад донеле резолуцију о интервенцији НАТО снага у Југославији током које су, осим војних циљева, бомбардовани и цивилини.

⁵ Alexis Troude, „The Geopolitical Aspects of the 1999 NATO Agression against Yugoslavia”, in: Nebojša Vuković (ed.), *David vs. Goliath: NATO war against Yugoslavia and its implications*, op. cit., p. 132.

⁶ Ибид., стр. 128.

пред добро испланиране акције, представљене као „хуманитарно разарање Југославије”, чији су главни виновници, попут Вилјама Вокера (*William Walker*), Весли Кларка (*Wesley Clark*), Ричарда Холбрука (*Richard Holbrooke*), Медлин Олбрајт (*Madeleine Albright*), западних медија и ОВК, првенствено били руковођени геополитичким интересима и пљачком јужне Покрајине.

Наиме, косовско-метохијска територија обухвата трезор рудног богатства из којег се, током друге половине XX века, експлоатисало 15–20 милиона тона минералних сировина на годишњем нивоу. Иако је у разматрању косовског питања најмање заступљен аспект везан за минерално-сировински потенцијал, када се узме у обзир глобално сукобљавање геополитичких интереса најмоћнијих држава света може се рећи да баш у томе лежи одговор на питање зашто се тежи отимању Косова од Републике Србије. Анализирајући минерални потенцијал КиМ-а, указујемо на чињеницу да модерна светска историја није забележила ниједан сличан случај илегалне окупације и тако бесрамног пљачкања државе као што се то десило Србији на Косову, и то под окриљем УН, када јој је отета државна и приватна имовина и омогућено бескрупулозно присвајање минералних ресурса, вредних стотине милијарди евра.⁷

Минерални ресурси КиМ-а: циљ глобалног геополитичког пројекта новог светског поретка

Данас се поуздано зна да је по свом рудном богатству Косово један од најбогатијих региона у Европи. Захваљујући геолошкој грађи, КиМ обилује значајним налазиштима енергетских, металичних и неметаличних минералних ресурса, а чињеница је и да је косовско-метохијски басен веома богат угљем. Иначе, тема косовских „магичних богатстава” покренута је први пут пре десетак година, када је објављен податак о огромним количинама хрома (20% од укупне количине хрома на светском нивоу налази се на КиМ). Резерве мрког угља на подручју Обилића процењене су на више од десет милијарди долара и чине пету највећу светску резерву. Рудници попут „Трепче”, са својих 7,5 милиона тона рудних резерви, такође обилују оловом, цинком и бавром (20% резерви олова наспрам 0,9% на светском нивоу).⁸ Такође, на Косову има и других обојених и

---

⁷ *Espresso*, „Zbog ovoga je oteto Kosovo: CIA sama otkrila koliko vredi eksploatacija naše zemlje”, <https://www.espresso.co.rs/vesti/drustvo/277213/zbog-ovoga-je-oteto-kosovo-cia-sama-otkrila-koliko-vredi-eksploatacija-nase-zemlje>, 03/09/2021

⁸ Геолошке резерве угља крећу се између 12,5 и 13,5 до чак 14 милијарди тона угља, што је импозантан податак и на светском нивоу. Од 50-их година прошлог века, производња угља је била подземна, али су касније отворена два велика површинска копа, где је производња била обимнија и поузданија. У другој половини XX века произведено је око 240 милиона тона угља, што је еквивалентно са око 45 милиона тона нафте. Nataša Jovanović, „Zašto je okupirano Kosovo i Metohija: Podzemni trezor – koren srpske vertikalne star hiljadu godina – Koreni”, *Koreni*, 09/11/2021

ретких метала попут злата, никла, боксита и мангана, а према извештају Светске банке из 2007, вредност минералних и рудних богатстава косовко-метохијског басена процењена је на 13 милијарди долара. Стога је сасвим разумљиво да је овако висока концентрација вредних ресурса на тако малој територији побудила похлепу великих светских сила.⁹

Одмах по потписивању Кумановског споразума обустављен је рад комбината „Трепча“, а бивши специјални изасланик на КиМ Кристофер Хил (*Christopher Hill*)¹⁰ изјавио је, у неформалном разговору, да „под земљом“ у српској Покрајини лежи два пута по петсто милијарди евра. Наиме, комплекс рудника „Трепча“ у атару Косовске Митровице, али и шире (јужно према Приштини и северно према Лепосавићу), сматра се једним од највећих налазишта олова и цинка у Европи, што су у прошлостима века потврдила сва истраживања, како домаћа тако и страна.

„Трепча“ је основана 1927. године, а са ископом оловно-цинкане руде отпочело се 1929–1930. године.¹¹ Све до отимања КиМ-а од Србије 1999. године, „Трепча“ је радила као јединствен рударско-топионичарски комплекс када је, под изговором заштите животне средине, металургија обустављена, док је металургија цинка стала због, наводно, угрожавања безбедности радника, јер је постројење смештено у делу Косовске Митровице јужно од Ибра. Након тога, 2000. године, дошло је до упада војника мировних снага у дирекцију комбината „Трепча“ у Звечану, када је ухапшен тадашњи генерални директор, а одлуком УНМИКА-а на његово место постављен представник мултинационалне компаније за трговину оружјем.¹² Стога није тешко закључити да је главна мета насилничког освајања КиМ-а огромно рудно богатство и комбинат „Трепча“, као највећи привредни гигант тог типа не само на Балкану већ и у Европи. Нажалост, данас је „Трепча“ по етничком принципу подељена на српски и албански део, тачније на „Трепчу север“ и „Трепчу југ“, што јасно показује колико је наведено стање неодрживо, јер имовински односи нису уређени. Међутим, много је горе предстојеће апсолутно преузимање „Трепче“ од стране америчких војних компанија, што објашњава зашто „Трепча“ више није ни српска ни албанска него под „привременом управом“ или окупацијом УНМИКА-а.

⁹ Alexis Troude, „Le Kosovo au coeur de la question des Balkans“, [Kosovo at the heart of the Balkans issue], *Geostrategiques*, vol. 8, 2013, p. 213.

¹⁰ Некада један од твораца Дејтонског споразума, данас амбасадор САД у Србији.

¹¹ Експлоатација „Трепче“ датира још с почетка XIV, а трајала је до краја XVII века. Након тога, између два светска рата, британска компанија „Трепса Mines Limited“ је на подручју „Трепче“ отворила рудник и изградила топионице олова, а током Другог светског рата управу над „Трепчом“ преузели су Немци, производећи акумулаторе за немачке подморнице. Након рата уследила је национализација и формиран је Рударско-металуршко-хемијски комбинат олова и цинка „Трепча“, као један од најзначајнијих рударских комплекса на Балкану који је у једном тренутку производио око 70% минералних сировина Југославије.

¹² Nataša Jovanović, „Zašto је okupirano Kosovo i Метохија: Podzemni trezor — koren srpske vertikale star hiljadu godina — Koreni“, op., cit. Вид.: Pieter Troch, „Social dynamics and nationhood in employment politics in the Treпча mining complex in Socialist Kosovo (1960s)“, *Labor History*, Vol. 60, No. 3, 2019, p.217-219.

Конечно, косовско питање има посебну димензију управо због чињенице да у рудницима „Трепча“, осим олова и цинка, има и сребра, бизмута, злата, кадмијума, германијума, селенијума, телура, индијума, талијума, као и других ретких елемената, драгоцених за потребе индустрије високе технологије. Током последњих пола века извађена је и прерађена скоро половина геолошких резерви КиМ-а, или тачније: око 2,1 милиона тона олова, 1,4 милиона тона цинка, 2.600 тона сребра, 4.000 тона бизмута, девет тона злата, 1.700 тона кадмијума. У складу с тим, већ пар година уназад за „Трепчу“ се интересују велике мултинационалне компаније, као што су „Рио Тинто“, „Фрипорт“, „Тисен Круп“, али и одређени број инвестиционих фондова, а интересовање испољава и америчка војна индустрија којој су потребне стабилне залихе фероникла којег на северу Косова има у изобилју. Управо зато УНМИК „чува“ и „Трепчу север“ и „Трепчу југ“, односно бди над интересима америчке војне индустрије.¹³

Природне резерве лигнита, за које се процењује да износе 14,7 милијарди тона,¹⁴ примарно се користе у термоелектранама.¹⁵ Будући да се Косово на светском нивоу високо котира по резервама лигнита, дугорочно посматрано ова чињеница представља један од кључних фактора за производњу струје у земљи. Такође, узевши у обзир експлоатациону цену од 1,1 евра по GJ енергије, косовски угаљ одликује и најповољнији однос цене и квалитета у региону.¹⁶ Независна комисија за руднике и минерале окупираних територија, којом је управљао УНМИК, у извештају Рајнера Хенгстмана (Rainer Hengstmann) из 2004. године, објавила је да је Светска банка проценила минералне резерве Косова на 13,5 милијарди евра, од којих удео „Трепча“ и тамошњих рудника олова износи око три милијарде. Ипак, најзначајније место заузима лигнит, чије геолошке резерве износе око 15 милијарди тона, док су билансне резерве олова и цинка процењене на 51 милион тона, што чини 74,1% билансних резерви Србије. Резерве никла и кобалта процењују се на 19,9 милиона тона, а резерве боксита на 1,7 милиона тона, што одговара потенцијалној производњи алуминијума од 425.000 тона, док резерве магнезита износе 8 милиона тона.¹⁷

¹³ На основу уредаба УНМИК-а, фероникл је, одлуком Косовске повереничке агенције, специјалном „Spin-off“ методом, приватизовала компанија NewCo Feronikl Complex L.L.C. 2006. године. Иначе, још од почетка производње, током 80-их и 90-их година, 90% фероникла извозило се на европско тржиште. „Strategija za rudarstvo Republike Kosovo za period 2012–2025“, Ministarstvo ekonomskog razvoja, Priština, 2012, str. 25, 10.

¹⁴ Вид.: Vladimir Simić, Rade Jelenković and Dragana Životić, „Mineral Resources of Serbia: Environmental, Societal and Economic Challenges“, in: Igor Janev (ed.), *Serbia: Current Issues and Challenges in the Areas of Natural Resources, Agriculture and Environment*, Nova Science Publishers, New York, 2019.

¹⁵ Dije Rizvanolli., „Kosovo’s Potential for Renewable Energy Production: An Analysis“, University of Twente MEEM, 2019, p. 9, <https://essay.utwente.nl/79555/>, 10/11/2021

¹⁶ Лигнит покрива чак 97% производње електричне енергије из две термоелектране, док се преосталих 3% добија из хидроелектрана, те свакако чини најважнији косовски ресурс.

¹⁷ *Espresso*, „Zbog ovoga je oteto Kosovo: CIA sama otkrila koliko vredi eksploatacija naše zemlje“, op., cit.

У једном свом извештају ЦИА је истакла да на основу процењених резерви угља, природног гаса и метала, Косово вреди 500 милијарди долара наспрам остатка Србије са Војводином чија се вредност процењује на око 200 милијарди. Такође, према америчким стручњацима, у Србији је преостало залиха угља за максимално 35–40 година, а на Косову чак за наредних 16 векова, док се у другој процени наводи да Србија располаже количином угља за 60, а Косово за наредних 200 година. Вредност налазишта седам стратешких руда, као што су олово, цинк, сребро, никл, манган, молибден и бор, према мишљењу истих експерата, процењена је на вредност од 1.000 милијарди долара.¹⁸ Тиме су отворена врата борби за експлоатацију минералних ресурса у коју су се укључили разни велики светски играчи, као што је компанија „Инвидити“ на челу са некадашњим НАТО генералом Веслијем Кларком, затим финансијски магнат Џорџ Сорос (*George Soros*) и компанија „Албански минерали“, чији је директор Сахит Муја, затим „Аврупа минералс“, тј. америчка глобална корпорација за истраживање рудног богатства, као и „Лидијан интернешенел“ или некадашњи „Рио тинто“, усредсређен на истраживања налазишта у Ораховцу, где је до сада пронађено од 1,87 до чак осам грама злата по тони узорка. Иначе, Кларкова фирма поднела је захтев за лиценцу за истраживање резерви која би јој омогућила производњу синтетичке нафте из угља, уз план производње од 100.000 барела нафте дневно, док су Сорос и Муја, осим за угаљ, заинтересовани и за експлоатацију рудника метала. Такође, за инвестирање у налазишта и експлоатацију природних ресурса Косова заинтересоване су и компаније других држава, попут Немачке, Француске, Британије и Турске.¹⁹

По свему судећи, један од главних интереса међународних корпорација на Косову јесте управо потрага за ретким металима, као што су кадмијум, индијум, германијум, талијум и галијум, који се користе у индустрији високих технологија. Стога, Независна комисија Косова за руднике и минерале (ICMM) изнела је прве резултате везане за минералне потенцијале, а засноване на ваздушном геофизичком истраживању, започетом 2006. године, помоћу специјалне летелице која је сакупљала геофизичке податке широм Косова, укључујући и магнетна поља, електромагнетику и радиометрику гама зрацима. Истраживање је спровела заједничка Ваздушна геонаучна група финских и британских стручњака, при чему је Насер Пеци, заменик директора ICMM-а, истакао да Косово има неочекивано велики степен потенцијала у области експлоатације ретких метала и минерала.

Студија за „Процену истраживања и геолошких резерви угља на Косову“, коју је спровео Институт „Инкос“ 2007. године, утврдила је да билансне резерве лигнита износе 10,892,888,000 тона, док ванбилансне обухватају 1,319,000,000 тона, што укупно чини 12,442,461,000 тона лигнита. Према Косовској агенцији за инвестиције и подршку предузећима (KIESA), најважнији угљени басени су: Косовски басен који се простире у централном делу Републике Косово; затим Дукађински

¹⁸ Ибид.

¹⁹ Ибид.

басен који захвата централни део Дукађинског басена; Дренички басен између Косовског басена на истоку и Дукађинског басена на западу. Одлуком Владе Косова, током 2008. године проглашено је девет подручја од посебног интереса за експлоатацију угља, а 2009. додата су још два подручја, и то: 1) подручје геолошких истраживања на локацији Караче/Караџе; 2) подручје геолошких истраживања на локацији Влахиње–Зијача/ Vllahi-Zjanjë; 3) подручје геолошких истраживања на локацији Бушинце–Бољевце/Bushinc–Bolevc; 4) подручје геолошких истраживања на локацији Жеговац/Zhegovc; 5) подручје поља истраженог геофизичким и геохемијским радовима на локацији Брасаљце/Bresalc; 6) подручје геолошких истраживања на локацији Голеш/Golesh; 7) подручје истраживања за никл на локацији Бакс/Baks; 8) подручје истраживања за гвожђе-никл на локацији Трстеник/Tërstenik; 9) подручје геолошких истраживања на локацији Дебелде/Debelde; 10) подручје геолошких истраживања на локацији Гумниште/Gumnishtë; 11) подручје геолошких истраживања на локацији Дева/Deva.²⁰

Према речима званичника одељења „NACCO Industries”, тј. дела америчке компаније „North American Coal Corp”, планирано је учешће на тендеру за изградњу нове термоелектране на Косову са производним капацитетом од 1000 MW. Мајкл Грегори (Michael Gregory), потпредседник „NACCO Industries”, одредио је овај план као само још један корак у смеру проширивања корпоративног утицаја на Балкану и Југоисточној Европи, као потенцијалним подручјима за улагање, односно експлоатацију природних ресурса. Конкретно, Грегори је истакао заинтересованост компаније за рудник Сибовац на југозападу Космета, као и жељу за уласком у конзорцијум са неком другом компанијом која би изградила нову термоелектрану. Оваква тежња је разумљива ако се узме у обзир да су резерве угља у косовском басену, а нарочито резерве у Сибовцу, најквалитетније по топлотној вредности коју могу да обезбеде – 8.100 kJ/kg, као и најпогодније у погледу могућности ископавања у целој Европи. Параметре ископавања за Сибовац одликује просечна пропорција остатка 1,0–1,2 m³ јаловине по тони лигнита. Са површином од око 20 км² и геолошким резервама лигнита од 990 милиона тона, од којих је чак 830 погодно за ископавање, рудник „Сибовац југозапад” има потенцијал да обезбеди целокупну производњу угља потребну за све КЕК-ове блокове, као и блокове термоелектране Ново Косово капацитета 1.000 MW, за разлику од првобитно планиране изградње нове ТЕ од 2100 MW, и то до 2030. године. Након назначеног периода, Сибовац би требало да снабдева само блокове ТЕ Ново Косово.²¹

Право на експлоатацију трећине територије Косова у потрази за рудом угља, косовске власти дале су канадској компанији „Envidity Energy Ltd” којом председава Весли Кларк, тј. један од предводника НАТО бомбардовања Србије 1999. године. и кампање у борби за проглашење независности Косова. Иако компанија „Envidity” мора да сачека одобрење уговора од стране косовског пар-

²⁰ Ministarstvo ekonomije, Departman energije i rudarstva, <https://me.rks-gov.net/sr/energija-i-rudarstva>, 09/09/21

²¹ *Nova srpska politička misao*, Kosovski ugajl kao ratni plen generala Klarka, Kosovski ugajl kao „ratni plen” generala Klarka | Hronika (nspm.rs), 11/11/2021.

ламенту пре самог истраживања, неки експерти виде овакву ситуацију као успостављање монопола над истраживањем богатих резерви угља. Наиме, компанија „Envidity” је након месец дана усвајања амандмана на косовски закон о рударству током 2013. године, којим је омогућено давање права на истраживање без тендера, поднела захтев за дозволу за истраживање у региону.²² Иако се компанија „Envidity” оглушила о оптужбе поводом илегалног стицања монопола, Министарство финансија Косова изнело је став по којем преговори са канадском фирмом могу да почну тек након што косовски парламент компанији одобри лиценце. Ипак, некадашњи заповедник НАТО-а и пензионисани амерички генерал Весли Кларк постао је херој косовских Албанаца који су, у његову част, бројне улице у Пећи, Призрену, Вучитрну и Урошевцу, као и једну аутошколу у Косовском Пољу, назвали његовим именом.²³ Стога, јасно је да су се амерички званичници, од 1999. године до данас, баснословно обогатили послујући на територији КиМ-а. Зато ни Весли Кларк, ни бивша државна секретарка САД Мадлен Олбрајт, као ни бивши заменик шефа УНМИК-а Џон Кофи (*John Coffey*) после рата и истека својих мандата нису напустили Косово. Наиме, уместо оружја, они су само променили фокус интересовања, окренувши се подједнако уносним пословима као што су енергетика, рудна богатства, инфраструктура и осигуравајућа друштва. Путем директних или индиректних улагања у ове области, заједно су зарадили милијарде долара, док је Србија, са чијом су имовином (земљиштем, пословним објектима итд.) ови страни моћници трговали на Косову, изгубила десетине милијарди евра.²⁴

Свакако је најупадљивије бескрупулозно „пословање” Веслија Кларка који је преко своје канадске фирме „Enviditi” на Косову остварио апсолутни монопол у области енергетике, упркос томе што је још 2012. године косовској влади поднео захтев за неограничено истраживање залиха лигнита, али и прављење синтетичког горива од угља (угљени шкриљци), а сама фирма још није добила одговор. Друга по величини америчка компанија „АСМ” која на Косову послује делимично званично, а под окриљем Олбрајтове, првобитно је желела да купи Пошту и телекомуникације Косова (РТК), односно фирму која баштини српску инфраструктуру „Телекома Србије”, али је под притиском јавности одустала. Међутим, Олбрајтова је свеједно пронашла пут до остваривања профита преко Косова, тако што је пословање своје фирме препустила управи Ганупа Тачија,

²² Према енергетској стратегији косовског Министарства за економски развој из 2013. године, на Косову, тј. у Метохији коју Албанци називају и Дукађин, као и у Дреници, има око 12 милијарди тона лигнита. Како косовска Енергетска корпорација користи око 10–11 милиона тона годишње, наведене резерве би обезбедиле експлоатацију за читав наредни миленијум. Ибид.

²³ Aubrey Belford, „Kosovo: Company Linked to Wesley Clark Granted Coal Rights”, (OCCRP), [https://www.occrp.org/en/daily/5639-kosovo-company-linked-to-wesley-clark-granted-coal-rights#:~:text=Kosovo%20has%20granted%20the%20rights,Network%20\(BIRN\)%20has%20found,09/09/2021](https://www.occrp.org/en/daily/5639-kosovo-company-linked-to-wesley-clark-granted-coal-rights#:~:text=Kosovo%20has%20granted%20the%20rights,Network%20(BIRN)%20has%20found,09/09/2021)

²⁴ Бранкица Ристић, „Како је српско Косово постало амерички ранч?”, *Sputnik*, <https://rs.sputniknews.com/20150606/2358218.html>, 10/09/2021

брата тадашњег косовског председника Хашима Тачија, који под патронатом турско-америчког конзорцијума улаже њен капитал у косовску инфраструктуру, а највише у изградњу путева. Иначе, на челу овог конзорцијума, који уносно зарађује и од продаје струје, налази се бивши заменик шефа УНМИК-а на Косову Џон Кофи. Конзорцијум је ангажован и на изградњи ауто-пута од границе са Албанијом до Мердара, док преко фирме „Одетелсон“, чија је главна делатност трговина грађевинским материјалом, Олбрајтова и Кофи такође послују са Тачијевом родбином.²⁵ На тај начин ова фирма снабдева све фирме које граде путеве или зграде, као и насеља на Косову. Изградњом стамбених комплекса широм Косова бави се и фирма „Билдинг Илирије“, чији је партнер америчко-турска компанија „Бечтел-Енка“ која је такође повезана са компанијом Мадлен Олбрајт. Компанија Идриза Тачија, „Гео минерали“, бави се екстракцијом минерала, али је уско повезана и са фирмом Весли Кларка чија је делатност такође везана за извоз старог гвожђа, махом за Италију, што је један од најуноснијих послова на Косову. Поред наведених, свој бизнис је развио и некадашњи амерички амбасадор у Приштини Кристофер Вилијам Дел (*Christopher William Dell*) који се бави извозом шљаке из „Трепче“.²⁶

Закључак

Косовску кризу карактерише не само слојевитост етничке, националне и геополитичке природе већ и ванвременска димензија чији корени датирају још од античког доба и Отоманске империје, преко балканских ратова и оба светска рата, затим статуса КиМ-а у социјалистичкој Југославији, па до не тако давне агресије НАТО снага на СРЈ, албанског тероризма и актуелних преговарачких процеса. Наиме, српско рударство део је српског националног идентитета још из доба средњовековне Србије, као и Србије друге половине XX века, а како су то најпросперитетнији периоди српске историје, делатност српског рударства изнедрила је историјску вертикалу Србије са коренима који сежу у древну прошлост. Узевши у обзир узрочно-последични принцип по којем иза јаке државе стоји јако рударство, и обратно, минерално-сировински комплекс на КиМ-у, који је приказан у овом раду, представља необориву потпору тврдњи да Србија има неспорно историјско право на ову покрајину која се, као таква, с разлогом доживљава као срце Републике Србије. Овакав став сасвим је логичан ако се прихвати чињеница да је српско рударство створило не само материјалну основу за економски и војно-политички развој државе Србије, већ и њено културно-духовно уздизање у средњем веку.²⁷

---

²⁵ Ибид.

²⁶ Ибид.

²⁷ Nataša Jovanović, „Zašto je okupirano Kosovo i Metohija: Podzemni trezor — koren srpske vertikale star hiljadu godina – Koreni“, op., cit.

Упркос проглашењу тзв. независности Косова 2008. године. и чињеници да поједини представници српске интелектуалне „елите” и јавне личности сматрају да Косово мора да се суочи са неминовном реалношћу отцепљења од Србије, званичан став РС ипак не иде у том смеру. Заправо, већина грађана заступа став по којем је пројекат независног Косова у ствари бесраман преседан самопрокламоване државе који доводи у питање легалност отцепљења територије КиМ од суверене РС и доживљава Космет као колевку српске културе и своју свету земљу.

Наиме, непосредно пред распад СФРЈ, чак 48% средстава уложено је у развој ове српске покрајине. Према извештајима иностраних експерата, Светска банка проценила је да су лежишта лигнита и мрког угља на КиМ-у довољна да се обезбеди производња струје за читав један век, што се подудара са проценама стручњака Рударско-геолошког факултета у Београду, према којима је минерални потенцијал Косова довољан за две термоелектране и производњу струје током једног века, што је пак, према процени српског Министарства енергетике из 2009. године еквивалентно вредности од 100 милијарди евра. На основу ових процена, Електропривреда Србије је сачинила план ревитализације термоелектране „Косово А”, изградње два нова блока на „Косову Б” и изградњу „Косова Ц” до 2020. године, али, услед „замрзнутог конфликта”, Србија није била у могућности да реализује овај план, а данас се бори да обезбеди основне егзистенцијалне потребе Срба на Космету.²⁸

Према подацима магазина „Економист”, Србија би одвајањем Космета изгубила 15 милијарди тона угља, или чак 75% свих својих угљених резерви, што је око 85 млрд евра у укупно процењеној вредности угља од укупних 220 млрд рудног и минералног богатства Космета, које логично подразумева и потенцијални извор нафте.²⁹ Стога, амерички војни систем на Балкану превасходно има за циљ да евакуише западноевропске базе, преусмеравајући деловање САД ка Блиском истоку и Русији, јер на глобалном плану Балкан представља посредну зону интереса која када се на регионалном нивоу ослаби функционише у служби америчких интереса. С тим у вези, НАТО бомбардовање Југославије првенствено је имало за циљ да омогући западним силама да заузму енергетске коридоре и подземне ресурсе Југоисточне Европе.³⁰ Међутим, почетком 2010. године, Кина, Русија и Турска све више почињу да остварују свој геостратешки утицај на Балкану, а почетком 2015. године, руски председник Владимир Путин својом одлуком о промени руте Јужног тока драстично доприноси промени ситуације. Наиме, преусмеривши руту кроз Турску, Путин је окон-

²⁸ *Espresso*, „Zbog ovoga je oteto Kosovo: CIA sama otkrila koliko vredi eksploatacija naše zemlje”, <https://www.espresso.co.rs/vesti/drustvo/277213/zbog-ovoga-je-oteto-kosovo-cia-sama-otkrila-koliko-vredi-eksploatacija-nase-zemlje>, 03/09/2021

²⁹ Борислав Боровић, „Отимање Трепче: Харадинај и Сорос украли Србији 500 милијарди евра”, *СРБИН.инфо/espresso.rs*, 12. МАРТ 2019, <https://fbreporter.org/2019/03/12/otimanje-trepce-haradinaj-i-soros-ukrali-srbiji-500-milijardi-dolara/>, 09/09/2021

³⁰ Alexis Troude, „The Geopolitical Aspects of the 1999 NATO Agression against Yugoslavia”, in: Nebojša Vuković (ed.), *David vs. Goliath: NATO war against Yugoslavia and its implications*, op. cit. pp. 133-134.

чао одуговлачење српско-бугарског савезништва, истовремено узвраћајући ударац европским санкцијама против Русије током 2014. године.³¹

Полазећи од анализе минералних ресурса КиМ-а, у раду је указано на суштинске узроке отимања Косова Србији. У општој пљачки српског богатства на Космету, у којој посебан значај имају импозантне резерве угља, више деценија учествују исте државе, док се само појединци мењају. Будући да и суверенитет и технолошки развој сваке државе директно зависи од минералних сировина, као и да је степен исцрпљености минералних ресурса већине европских земаља веома висок, намеће се суштински закључак да је за Србију недопустиво да по било коју цену размишља о подели КиМ-а, јер би је то трајно и историјски обележило, без могућности корекције. С тим у вези, РС не сме да се одрекне своје територије и свог богатства, јер би такав чин дао основу тешким оптужбама будућих генерација, имајући у виду шта би им тако непромишљеном одлуком матична држава одузела и како би такав чин утицао на њихову будућност.

Коначно, сасвим је јасно да се, због веома сложених геополитичких циљева и интереса великих сила и положаја Србије у тим приликама, српско друштво мора ангажовати у одбрани националног идентитета, уз свест о томе да се данас, више него икад, читаво српско друштво налази на историјском раскршћу између очувања суверенитета, традиције, богатства државе и политичког тренда евроинтеграција.

Литература

[1] Belford, Aubrey, „Kosovo: Company Linked to Wesley Clark Granted Coal Rights”, (OCCRP), [https://www.occrp.org/en/daily/5639-kosovo-company-linked-to-wesley-clark-granted-coal-rights#:~:text=Kosovo%20has%20granted%20the%20rights,Network%20\(BIRN\)%20has%20found,09/09/2021](https://www.occrp.org/en/daily/5639-kosovo-company-linked-to-wesley-clark-granted-coal-rights#:~:text=Kosovo%20has%20granted%20the%20rights,Network%20(BIRN)%20has%20found,09/09/2021)

[2] *Espresso*, „Zbog ovoga je oteto Kosovo: CIA sama otkrila koliko vredi eksploatacija naše zemlje”, <https://www.espresso.co.rs/vesti/drustvo/277213/zbog-ovoga-je-oteto-kosovo-cia-sama-otkrila-koliko-vredi-eksploatacija-nase-zemlje,03/09/2021>.

[3] Jovanović, Nataša „Zašto je okupirano Kosovo i Metohija: Podzemni trezor – koren srpske vertikale star hiljadu godina – Koreni”, *Koreni*, 09/11/2021.

[4] Kukulaj, Qazim, Nishori, Avdullah, *Upravljanje prirodnim resursima u Jugoistočnoj Evropi: šume, zemljište i vode*, GIZ, Skoplje, 2017.

[5] Kurecic, Petar, „Geoeconomic and Geopolitical Conflicts: Outcomes of the Geopolitical Economy in a Contemporary World”, *World Review of Political Economy*, vol. 6, no. 4, Pluto Journals, 2015, pp. 522–43, <https://doi.org/10.13169/worrevipoliecon.6.4.0522>, 09/09/2021.

---

³¹ Више од 40% европских залиха гаса долази из Азије и док се Русија окреће Азији, Кина све више остварује утицај на Балкану. Вид.: Alexis Troude, „The Geopolitical Aspects of the 1999 NATO Aggression against Yugoslavia” *Ibid.*, str. 135.

[6] Ministarstvo ekonomije, Departman energije i rudarstva, <https://me.rks-gov.net/sr/energija-i-rudarstva>, 09/09/2021.

[7] *Nova srpska politička misao*, Kosovski ugalj kao ratni plen generala Klarka, Kosovski ugalj kao „ratni plen” generala Klarka | Hronika (nspm.rs), 11/11/2021.

[8] Proroković, Dušan, „Odnosi Albanije i Srbije u drugoj deceniji XXI veka: novi početak ili konstruktivnost pod pritiskom?”, *Međunarodna politika*, LXVIII, br. 1168, 2017, pp. 20–35.

[9] Rizvanolli, Dije, „Kosovo’s Potential for Renewable Energy Production: An Analysis”, University of Twente MEEM, 2019. <https://essay.utwente.nl/79555/>, 10/11/2021.

[10] Simić, Vladimir, Jelenković, Rade and Životić Dragana, „Mineral Resources of Serbia: Environmental, Societal and Economic Challenges”, in: Igor Janev (ed.), *Serbia: Current Issues and Challenges in the Areas of Natural Resources, Agriculture and Environment*, Nova Science Publishers, New York, 2019.

[11] „Strategija za rudarstvo Republike Kosovo za period 2012–2025”, Ministarstvo ekonomskog razvoja, Priština, 2012.

[12] Troch, Pieter, „Social dynamics and nationhood in employment politics in the Trepča mining complex in Socialist Kosovo (1960s)”, *Labor History*, Vol. 60, No. 3, 2019, pp. 217–234.

[13] Troude, Alexis, „The Geopolitical Aspects of the 1999 NATO Agression against Yugoslavia”, in: Nebojša Vuković (ed.), *David vs. Goliath: NATO war against Yugoslavia and its implications*, Institute of International Politics and Economics, Belgrade, Faculty of Security Studies at the University of Belgrade, Belgrade, 2019.

[14] Troude Alexis, „Le Kosovo au coeur de la question des Balkans”, [Kosovo at the heart of the Balkans issue], *Geostrategiques*, vol. 8, 2013, pp. 129-140.

[15] Богдановић, Димитрије, *Књига о Косову*, Књижевне новине, Београд, 1990.

[16] Боровић, Борислав, „Отимање Трепче: Харадинај и Сорос украли Србији 500 милијарди евра”, *СРБИН. инфо/espreso.rs*, 12. МАРТ 2019, <https://fbreporter.org/2019/03/12/otimanje-trepce-haradinaj-i-soros-ukrali-srbiji-500-milijardi-dolara/>, 09/09/2021

[17] Филиповић, Марина и Цветковић, Владимир М., „Пројекат ’Природне Албаније’ као претња територијалном интегритету Републике Србије”, *Војно дело*, вол. 71, бр. 4, 2019, стр. 114–125.

[18] Павловић, Момчило и Марковић, Предраг, Ј., *Косово и Метохија: прошлост, памћење, стварност*, Препород ММ, Нови Сад, 2006.

[19] Ристић, Бранкица, „Како је српско Косово постало амерички ранч?”, *Sputnik*, <https://rs.sputniknews.com/20150606/2358218.html>, 10/09/2021

[20] Стошић, Сања и Пешић, Милена, „Сецесионистички дискурс Косова и Каталоније: сличности и разлике”, *Политичка ревија* вол. 62, бр. 4, Институт за политичке, студије, Београд, 2019, стр. 175–222, DOI: <https://doi.org/10.22182/pr.6242019.9>

Резиме

Очигледно, недостатак адекватног политичког оквира за амортизовање друштвених фрустрација осамдесетих година прошлог века, цветао је на рачун опште стабилности Срба на Косову, озбиљно угрожених од албанских сепаратиста. Процеси неравномерног и комбинованог развоја претежно су карактерисали савремени глобални свет, а државе су те које доминирају политичком економијом на домаћем плану, као и геополитичком економијом на међународном плану.³² Стога, путем формалног и неформалног империјализма или тзв. меке моћи, моћне и развијене државе (пре свега САД), мултинационалне корпорације, транснационалне банке и разне међународне организације теже да остану фокусиране на смањење улоге државе, истичући улогу глобалне политичке економије. Дакле, узимајући у обзир чињеницу да геокономска ривалства претходе геополитичким обрасцима, а да иза Новог светског поретка САД као светског полицајца стоје њени енергетски и војно-стратешки интереси, врло је јасно да питање Косова у савременом свету заправо произилази из његовог геокономског окружења и може се с правом класификовати као „рат за ресурсе“ због свог рудног блага, богатих налазишта лигнита и угља, олова, цинка и бакра, као и одређених количина злата, никла, боксита и мангана.

Као декларативно неутрална држава и једна од ретких европских земаља ван НАТО-а, Србија је посебно оптерећена проблемом самопроглашене независности једног дела њене територије. Сходно томе, од виталног је значаја схватити да геокономски процеси обухватају не само настанак, већ и дистрибуцију интересних сфера обухваћених земаља и да након тога специфични елементи и типови геокономских одредница Косова и Метохије представљају арену сукоба различитих погледа на свет у савременим међународним односима. У том смислу, не само да су геополитика и геономија блиско повезане, већ ће ова друга све више надјачавати прву као једну од кључних реалности новог међународног поретка. Дакле, управо у овом геостратешком оквиру морамо анализирати разлоге изградње америчке базе Бондстил на Косову, као њене главне базе на Балкану, дакле ратови, сукоби, кризе и корените промене друштвеног поретка, без обзира на то када и где се јављају, морају се сматрати изразима жеље моћних и доминантних држава да задрже своје водеће позиције и подстакну свој економски развој створен моделом новог светског поретка САД.

Као што је већ објашњено, Косово је земља богата минералима, са лигнитом на првом месту листе ресурса, тако да мора постојати јасна и трајна свест о геокономском значају Косова и Метохије као дугорочног приоритета и неодојивог дела државе Србија. Такође, Влада Републике Србије мора увек да има у виду интегративни геокономски потенцијал Косова и Метохије као са-

³² Petar Kurecic, "Geoeconomic and Geopolitical Conflicts: Outcomes of the Geopolitical Economy in a Contemporary World, *World Review of Political Economy*", Vol. 6, No. 4 Pluto Journals, 2015, str. 527.

ставног дела њене територије и, штавише, као егзистенцијалне и културне баштине земље. Исто тако, Влада Србије мора да буде у стању да формулише и осмисли интегралну стратегију адекватно оријентисану на проналажење правог решења за спречавање будуће склоности сукобима које би могли да изазову заговорници независности Косова – пре свега Сједињене Америчке Државе и мисија ЕУ. Нажалост, у суочавању са косовском кризом, постоји стварни недостатак могућности како да сан о вечној безбедности у региону постане *de facto* стварност. Уместо тога, одговор је за сада у систематском плану – краткорочних прилагођавања политике и визије за добро дефинисане средњорочне и дугорочне приоритете и циљеве јер будућност Косова зависи искључиво од непосредне геополитичке стратегије и циљева главних актера.

Кључне речи: *геоекономија, геополитика, минерални ресурси, САД, Република Србија (РС), Косово и Метохија (КиМ)*

© 2022 Аутори. Објавило *Војно дело* (<http://www.vojnodelo.mod.gov.rs>). Ово је чланак отвореног приступа и дистрибуира се у складу са лиценцом Creative Commons (<http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/rs/>).

THE GEOECONOMICS OF KOSOVO AND METOHİJA IN THE GEOPOLITICAL PATTERN OF THE UNITED STATES

Sanja Stošić*
Mića Živojinović**

Достављен: 08. 02. 2022.

Језик рада: Енглески

Кориговано: 21. 03. и 16. 04. 2022.

Тип рада: Прегледни рад

Прихваћен: 14. 06. 2022.

DOI број: 10.5937/vojdelo2203032S

Having in mind the number of countries that have recognized the independently proclaimed state of Kosovo, contrary to the principles of international law that does not recognize self-determination and secession, as well as those countries that have not recognized it, it can be concluded that the area of Kosovo and Metohija, as an integral part of the territory of the Republic of Serbia, has no status of an internationally recognized country. On the other hand, taking into account the natural resources in the area of the Kosovo-Metohija basin, especially mineral wealth, Kosovo and Metohija with its geoeconomic potential has not accidentally found itself in the global geopolitical pattern defined by the US. By aggression on the FRY, that is, the RS, NATO forces led by the US brought the area of Kosovo and Metohija under control in the form of a protectorate of the already instrumentalized UN. Namely, in line with Joseph Nye's theory of "hard and soft power", the Kosovo-Metohija region, or the southern Serbian province, was placed under "hard occupation", i.e. the patronage of NATO forces called KFOR. The "elasticity" of international law that characterizes political relations among the existing powers and power centres on a global scale produces a high level of mutual competition for resources, security and economic prestige, increasing the potential for escalating conflicts. Therefore, in addition to the increasingly pronounced security and crisis aspects, it is necessary to look at the geoeconomic and geopolitical place, importance and role of Kosovo and Metohija, as one of the currently greatest NATO bases in Europe and as an imperialist reflection of the US and/or a perspective expression of the RS.

Key words: *geoeconomics, geopolitics, mineral resources, US, Republic of Serbia (RS), Kosovo and Metohija (KiM)*

---

* Institute for Political Studies, Belgrade, Republic of Serbia, sanja.stosic@ips.ac.rs

** College of Applied Studies for Criminalistic Studies and Security, Niš, Republic of Serbia

Introduction

The Autonomous Province of Kosovo and Metohija (Kosovo/Kosmet or KiM) is located in the centre of the Balkan Peninsula and is officially an integral part of the Republic of Serbia. In a geographical sense, Kosovo is of special economic, cultural and political importance at regional and world level, and is currently under the protection of the United Nations (UN).¹ Kosovo and Metohija occupies 10,887 km² and is located between 41°50'58" and 43°51'42" north latitude and 20°01'30" and 21°48'02" east longitude. It borders Albania in the southwest, Macedonia in the southeast, Serbia in the east, north and northeast, and Montenegro in the west, and the population is about 1,739,825 (although this number is smaller now).²

After the defeat of the Ottoman Empire in the First Balkan War, this historical Serbian territory was annexed to the Kingdom of Serbia. The borders were defined at the London Conference in 1913, and were finally confirmed by the revision at the Florence Conference on July 26, 1926, which made the territory of Kosovo and Metohija an inseparable part of the Kingdom of Yugoslavia in an international and legal sense and all subsequent state forms in which its international legal personality has been incorporated. Nevertheless, after the centuries of the Ottoman rule, a great percentage of both settled and Islamized domicile population remained in that area, and Austria-Hungary made sure that the problem was even greater for Serbia at the end of the 19th and the beginning of the 20th century, establishing an artificial ahistorical Albanian nation that got its mother country in 1913 through a compromise between the great powers. Unlike historical nations that strive to live in sovereign states, defining their destiny, Albanians have always been primarily interested in geopolitical positioning, and throughout history they have constantly strived to submit themselves to hegemonies who would enable them to do so.³ In this regard, from a historical perspective, the aspirations of this nation will always be directed against all neighbours, which are exclusively Orthodox Serbs, Macedonians and Greeks.

After the end of the Cold War, the world became unipolar, and international law was redefined towards (non)interference in the internal affairs of sovereign states. In this way, the concept of "self-defence" began to include the so-called "democratically justified preventive peace missions" which, allegedly, by military intervention, "protect citizens" from massive violation of human rights, thus disrupting the natural relationship between territorial integrity and self-determination of states. The Albanian accusations against the "criminal Belgrade regime that allows the alleged

---

¹ With the adoption of Resolution 1244 (1999) in the UN Security Council, the issue of Kosovo was placed within the framework of public international law. However, this is how the occupation of Kosovo was actually carried out by the UN, which left the military command to KFOR forces, and the civilian command to UNMIK.

² Qazim Kukalaj, Avdullah Nishori, *Upravljanje prirodnim resursima u Jugoistočnoj Evropi: šume, zemljište i vode*, GIZ, Skoplje, 2017, p. 126.

³ Sanja Stošić, Milena Pešić, "Secesionistički diskurs Kosova i Katalonije: sličnosti i razlike", *Politička revija*, vol. 62, br. 4, Institut za političke studije, Beograd, 2019, p. 188.

violation of the Albanian human rights in the territory of Kosovo and Metohija”, and at the same time the interference of the US and EU in the “resolution of the Kosovo crisis”, accelerated the worsening of the Serbian-Albanian relations, enabling the political West to declare according to its methods the terrorist organization “freedom fighters”. A falsified report about the clashes between the Kosovo Liberation Army and the Serbian security forces was enough for NATO to bomb the FRY to the full 76 days in March 1999, under the pretext of stopping the persecution of Albanians in Kosovo and Metohija by the Serbian police and the Yugoslav Army.⁴

Namely, during the 1990s, the Albanian extremists completed many projects on the so-called independent Republic of Kosovo, reducing the Serbian population to only about 9%, forming a parallel system of provincial administration and education independent of Serbia and strengthening relations with Albania. At the end of 2002, standards were defined for evaluating the progress of the crisis in Kosovo in accordance with the so-called “standards before status” approach. However, guided by political interests from the Cold War period, as well as geopolitical goals related primarily to the supply of oil, as a necessary resource for the maintenance of the military and economic machinery, the US wholeheartedly supported the implementation of the so-called independent Kosovo project. Therefore, during the visit of the US President George W. Bush to Tirana in 2007, the independent Kosovo was explicitly promoted, and the following year Daniel Fried, stating that the role of the EULEX peacekeeping mission in Kosovo was not neutral, but already oriented towards the defence of the sovereignty of the so-called state of Kosovo, clearly confirmed the anti-Serb policy.⁵

The key fact is that the essence of the Kosovo problem is much more complex, that is, it does not refer exclusively to the problems of interethnic violence. This claim is best illustrated by the establishment of the NATO Camp Bondsteel, which, apparently, was planned even before the bombing. Therefore, it is clear that the bombing of RS was only a cover for the permanent establishment of the Atlantic Alliance at the intersection of corridors VIII and X, which actually turned KiM and Macedonia into the strategically important NATO points, i.e. the US lifeblood of Southeast Europe. In this sense, the importance that this area represents for the US administration is obvious, which, no matter how politically oriented, will never give up its hegemonic interests.⁶ This is confirmed by the fact that, not so long ago, NATO, in addition to Camp Bondsteel, also requested the establishment of a military naval base in Albania, as a new strategically important point of its geopolitical pattern. Therefore, the Albanian separatism, like any other separatism, requires careful

---

⁴ The military intervention in Kosovo and Metohija was carried out on the basis of the report of the OSCE and William Walker on the alleged crimes in the village of Račak. However, the UN has never passed a resolution on the intervention of NATO forces in Yugoslavia, during which, in addition to military targets, civilian targets were also bombed.

⁵ Alexis Troude, “The Geopolitical Aspects of the 1999 NATO Agression against Yugoslavia”, in: Nebojša Vuković (ed.), *David vs. Goliath: NATO war against Yugoslavia and its implications*, gen. quote, p. 132.

⁶ Ibid, p. 128.

consideration of external and internal factors that not only led to armed conflicts in the past, but also cause interethnic conflicts today, threatening the stability of the entire Balkans. Today, it is clear that the Kosovo crisis is a part of a strategically well-planned action in advance, presented as the “humanitarian destruction of Yugoslavia”, whose main leaders such as William Walker, Wesley Clark, Richard Holbrooke, Madeleine Albright, the Western media and the KLA, were primarily driven by geopolitical interests and looting of the southern Province.

Namely, the territory of Kosovo and Metohija includes the treasury of mineral wealth from which, during the second half of the 20th century, 15-20 million tons of mineral raw materials were exploited annually. Although the aspect related to mineral and raw material potential is the least represented in the discussion of the Kosovo issue, when a global conflict of geopolitical interests of the most powerful countries in the world is taken into account, it can be said that this is exactly the answer to the question of why Kosovo is being taken away from the Republic of Serbia. Analysing the mineral potential of Kosovo, we would like to point to the fact that modern world history has not recorded a single similar case of illegal occupation and such shameless looting of state as it happened to Serbia in Kosovo, under the UN auspices, when its state and private property was robbed and the unscrupulous appropriation of mineral resources, worth hundreds of billions of euros, was enabled.⁷

The mineral resources of KiM: the goal of the global geopolitical project of the new world order

Today, it is known for certain that Kosovo is one of the richest regions in Europe due to its mineral wealth. Owing to its geological structure, KiM is rich in great deposits of energy, metallic and non-metallic mineral resources and it is also the fact that the Kosovo-Metohija basin is very rich in coal. Otherwise, the topic of Kosovo “magical wealth” was raised for the first time ten years ago, when information about huge amounts of chromium (20% of the total amount of chromium at the world level is in KiM) was published. The lignite reserves in the Obilić area are estimated at more than ten billion dollars and make up the world fifth greatest reserve. Mines like “Trepča”, with its 7.5 million tons of ore reserves, are also abundant in lead, zinc and copper (20% of lead reserves compared to 0.9% at the world level).⁸ Moreover, in

---

⁷ *Espresso*, „Zbog ovoga je oteto Kosovo: CIA sama otkrila koliko vredi eksploatacija naše zemlje”, <https://www.espresso.co.rs/vesti/drustvo/277213/zbog-ovoga-je-oteto-kosovo-cia-sama-otkrila-koliko-vredi-eksploatacija-nase-zemlje>, 03/09/2021

⁸ The geological reserves of coal are between 12.5 and 13.5 to as much as 14 billion tons of coal, which is an impressive figure even at the world level. Since the 1950s, coal production was underground, but later two great surface mines were opened, where production was more extensive and reliable. In the second half of the 20th century, about 240 million tons of coal were produced, which is equivalent to about 45 million tons of oil. Nataša Jovanović, „Zašto je okupirano Kosovo i Metohija: Podzemni trezor – koren srpske vertikale star hiljadu godina – Koreni”, *Koreni*, 09/11/2021

Kosovo, there are other non-ferrous and rare metals such as gold, nickel, bauxite and manganese, and according to the World Bank report from 2007, the value of the mineral and ore resources of the Kosovo-Metohija basin was estimated at 13 billion dollars. Therefore, it is quite understandable that such high concentration of valuable resources in such a small territory has aroused the greed of the great world powers.⁹

Immediately after the signing of the Kumanovo Agreement, the work of the "Trepča" combine was suspended, and the former special envoy to KiM Christopher Hill¹⁰ stated in an informal conversation that "underground" in the Serbian Province two times five hundred billion euros lies. Namely, the "Trepča" mine complex in the area of Kosovska Mitrovica, and also beyond it (south towards Priština and north towards Leposavić), is considered one of the greatest deposits of lead and zinc in Europe, which has been confirmed by all research in the past half century, both national and international one.

"Trepča" was founded in 1927 and mining of lead and zinc ore began in 1929-1930.¹¹ Until the sequestration of KiM from Serbia in 1999, "Trepča" functioned as a unique mining and smelting compound, when, under the pretext of environmental protection, metallurgy was suspended, while zinc metallurgy stopped due to allegedly endangering the safety of workers because the facility is located in the part of Kosovska Mitrovica south of the Ibar. After that, in 2000, there was an intrusion of peacekeepers into the headquarters of the "Trepča" combine in Zvečan, when the general manager at that time was arrested, and by the decision of UNMIK, a representative of a multinational arms trading company was appointed to his place.¹² Therefore, it is not difficult to conclude that the main target of the violent conquest of KiM is the huge mineral wealth and the "Trepča" combine, as the largest economic giant of its type not only in the Balkans, but also in Europe. Unfortunately, today "Trepča" is ethnically divided into the Serbian and Albanian part, more precisely into "Trepča North" and "Trepča South", which clearly shows how unsustainable the

---

⁹ Alexis Troude, „Le Kosovo au coeur de la question des Balkans”, [Kosovo at the heart of the Balkans issue], *Geostrategiques*, vol. 8, 2013, p. 213.

¹⁰ Once one of the authors of the Dayton Agreement, today the US ambassador to Serbia.

¹¹ The exploitation of "Trepča" dates back to the beginning of the 14th century, and lasted until the end of the 17th century. After that, between the two world wars, the British company "Trepča Mines Limited" opened a mine and built lead smelters in the area of "Trepča", and during the Second World War the management of "Trepča" was taken over by Germans, producing accumulators for German submarines. After the war, nationalization followed and the mining-metallurgical-chemical combine of lead and zinc "Trepča" was established, as one of the most important mining compounds in the Balkans, which produced about 70% of Yugoslav mineral raw materials at one point.

¹² Nataša Jovanović, „Zašto je okupirano Kosovo i Metohija: Podzemni trezor — koren srpske vertikalne star hiljadu godina - Koreni”, gen. quote. See: Pieter Troch, „Social dynamics and nationhood in employment politics in the Trepča mining complex in Socialist Kosovo (1960s)”, *Labor History*, Vol. 60, No. 3, 2019, pp. 217-219.

mentioned situation is, because property relations are not regulated. However, the upcoming absolute takeover of “Trepča” by the US military companies is much worse, which explains why “Trepča” is no longer Serbian or Albanian, but under “interim administration” or UNMIK occupation.

Finally, the Kosovo issue has a special dimension precisely due to the fact that in the “Trepča” mines, in addition to lead and zinc, there is also silver, bismuth, gold, cadmium, germanium, selenium, tellurium, indium, thallium, as well as other rare elements that are precious for the needs of the high-tech industry. During the last half century, almost half of the geological reserves of KIM has been extracted and processed, or more precisely: about 2.1 million tons of lead, 1.4 million tons of zinc, 2,600 tons of silver, 4,000 tons of bismuth, 9 tons of gold, 1,700 tons of cadmium. In accordance with this, for the past few years, great multinational companies such as Rio Tinto, Freeport, ThyssenKrupp, and some investment funds have been interested in “Trepča”, as well as the US military industry, which needs stable supplies of ferronickel that the north of Kosovo abundantly has. That is precisely why UNMIK “protects” both “Trepča North” and “Trepča South”, that is, watches over the interests of the US military industry.¹³

The natural reserves of lignite estimated at 14.7 billion tons¹⁴ are primarily used in thermal power stations.¹⁵ Since Kosovo is ranked high in terms of lignite reserves at the world level, in the long term, this fact is one of the key factors for the production of electricity in the country. Moreover, taking into account the exploitation price of 1.1 euros per GJ of energy, Kosovo’s coal has the most favourable price-quality ratio in the region.¹⁶ The Independent Commission for Mines and Minerals of the Occupied Territories, managed by UNMIK, in a report by Rainer Hengstmann from 2004, revealed that the World Bank estimated Kosovo’s mineral reserves at 13.5 billion euros, and the share of “Trepča” and the lead mines there is about three billion. However, the most important one is lignite, whose geological reserves amount to about 15 billion tons, while the balance reserves of lead and zinc are estimated at 51 million tons, which makes up 74.1% of the Serbian balance reserves. Nickel and cobalt reserves are estimated at 19.9 million tons, and bauxite

---

¹³ On the basis of the UNMIK regulations, ferronickel was privatized by NewCo Feronikl Complex L.L.C. in 2006, by the decision of the Kosovo Trust Agency, using a special “Spin-off” method. Nevertheless, since the beginning of production, during the 1980s and 1990s, 90% of ferronickel was exported to the European market. “Strategija za rudarstvo Republike Kosovo za period 2012–2025”, Ministarstvo ekonomskog razvoja, Priština, 2012, p. 25, 10.

¹⁴ See: Vladimir Simić, Rade Jelenković and Dragana Živočić, „Mineral Resources of Serbia: Environmental, Societal and Economic Challenges”, in: Igor Janev (ed.), *Serbia: Current Issues and Challenges in the Areas of Natural Resources, Agriculture and Environment*, Nova Science Publishers, New York, 2019.

¹⁵ Dije Rizvanolli., „Kosovo’s Potential for Renewable Energy Production: An Analysis”, University of Twente MEEM, 2019, p. 9, <https://essay.utwente.nl/79555/>, 10/11/2021

¹⁶ Lignite covers as much as 97% of electricity production from two thermal power stations, while the remaining 3% is obtained from hydroelectric power stations, and certainly represents the most important Kosovo resource.

reserves at 1.7 million tons, corresponding to the potential aluminum production of 425,000 tons, while magnesite reserves amount to 8 million tons.¹⁷

In one of its reports, the CIA pointed out that on the basis of the estimated reserves of coal, natural gas and metals, Kosovo is worth 500 billion dollars compared to the rest of Serbia with Vojvodina, whose value is estimated at around 200 billion. Furthermore, according to the US experts, there are coal reserves in Serbia for a maximum of 35-40 years, and in Kosovo even for the following 16 centuries, while the other estimate states that Serbia has enough coal for 60, and Kosovo for the following 200 years. According to the opinion of the same experts, the value of deposits of seven strategic ores, such as lead, zinc, silver, nickel, manganese, molybdenum and boron is estimated at 1,000 billion dollars.¹⁸ This has opened the door to the struggle for the exploitation of mineral resources, which various great world players have joined, such as the Envidity company led by the former NATO general Wesley Clark, then the financial magnate George Soros and the Albanian Minerals company, whose director is Sahit Muja, then Avrupa Minerals, i.e. the US global corporation for the exploration of mineral resources, as well as Lydian International or the former Rio Tinto, focused on the exploration of deposits in Orahovac, where so far 1.87 to eight grams of gold per ton of sample have been found. Namely, Clark's company has submitted a request for a licence to explore reserves that would enable it to produce synthetic oil from coal, with a production plan of 100,000 barrels of oil per day, while Soros and Muja, apart from coal, are also interested in the exploitation of metal mines. Moreover, companies from other countries, such as Germany, France, Britain and Turkey, are also interested in investing in deposits and exploitation of Kosovo's natural resources.¹⁹

Apparently, one of the main interests of international corporations in Kosovo is the search for rare metals, such as cadmium, indium, germanium, thallium and gallium, which are used in high-tech industry. Therefore, the Independent Commission for Mines and Minerals of Kosovo (ICMM) presented the first results related to mineral potential, based on an aerial geophysical survey that started in 2006, using a special aircraft that collected geophysical data throughout Kosovo, including magnetic fields, electromagnetics and gamma ray radiometry. The research was carried out by the joint Air Geoscientific Group of Finnish and British experts, with Nasser Peci, deputy director of ICMM, pointing out that Kosovo has an unexpectedly high level of potential in the field of rare metals and minerals exploitation.

The study for the "Assessment of research and geological reserves of coal in Kosovo", conducted by the Inkos Institute in 2007 has found out that the balance reserves of lignite amount to 10,892,888,000 tons, while the off-balance reserves include 1,319,000,000 tons, which makes a total of 12,442,461,000 tons of lignite.

---

¹⁷ *Espresso*, „Zbog ovoga je oteto Kosovo: CIA sama otkrila koliko vredi eksploatacija naše zemlje“, gen. quote.

¹⁸ *Ibid.*

¹⁹ *Ibid.*

According to the Kosovo Investment and Enterprise Support Agency (KIESA), the most important coal basins are: the Kosovo Basin in the central part of the Republic of Kosovo; then the Dukadžin Basin, which covers the central part of the Dukadžin Basin; the Drenica Basin between the Kosovo Basin in the east and the Dukadžin Basin in the west. By the decision of the Government of Kosovo, during 2008, nine areas of special interest for coal exploitation were declared, and in 2009, two more areas were included, namely: 1) geological research area at the Karaqë location; 2) geological research area at the Vilahi-Zjanjë location; 3) geological research area at the Bushinc–Bolevc location; 4) geological research area at the Zhegovc location; 5) the area of the field investigated by geophysical and geochemical works at the Bresalc location; 6) geological research area at the Golesh location; 7) nickel research area at the Baks location; 8) iron-nickel research area at the Tërstenik location; 9) geological research area at the Debelde location; 10) geological research area at the Gumnishtë location; 11) geological research area at the Deva location.²⁰

According to the officials of the NACCO Industries department, i.e. a part of the US company North American Coal Corp, there is a plan to participate in the tender for the construction of a new thermal power station in Kosovo with a production capacity of 1000 MW. Michael Gregory, vice president of the NACCO Industries, has defined this plan as just another step in the direction of expanding corporate influence in the Balkans and Southeast Europe, as potential areas for investment, i.e. exploitation of natural resources. Specifically, Gregory has emphasized the company's interest in the Sibovc mine in the southwest of Kosmet, as well as the wish to enter into a consortium with some other company that would build a new thermal power station. This aspiration is understandable if you take into account that coal reserves in the Kosovo basin, especially the reserves in Sibovc, are of the highest quality in terms of heat value they can provide - 8,100 kJ/kg, as well as the most suitable in terms of mining possibilities in all of Europe. The exploration parameters for Sibovc are characterized by an average proportion of 1.0–1.2 m³ of tailings per ton of lignite. With an area of about 20 km² and geological reserves of lignite of 990 million tons including 830 that are suitable for mining, the Sibovc Southwest mine has the potential to provide the entire coal production required for all KEK blocks, as well as the Novo Kosovo thermal power station blocks with a capacity of 1,000 MW, in contrast to the originally planned construction of a new thermal power station of 2,100 MW, by 2030. After the specified period, Sibovc should supply only the blocks of TPS Novo Kosovo.²¹

The Kosovo authorities gave the right to exploit a third of the territory of Kosovo in search of coal ore to the Canadian company Envidity Energy Ltd, which is chaired by Wesley Clark, i.e. one of the leaders of the NATO bombing of Serbia in 1999 and campaigns in the struggle for the declaration of Kosovo's independence. Although the

---

²⁰ Ministarstvo ekonomije, Departman energije i rudarstva, <https://me.rks-gov.net/sr/energija-i-rudarstva>, 09/09/21

²¹ *Nova srpska politička misao*, Kosovski ugalj kao ratni plen generala Klarka, Hronika (nspm.rs), 11/11/2021

Envidity company has to wait for the approval of the contract by the Kosovo parliament before the actual exploration, some experts consider this situation as the establishment of a monopoly over the exploration of rich coal reserves. Namely, the Envidity company submitted a request for the permission for exploration in the region a month after the adoption of amendments to the Kosovo Law on Mining in 2013, which enabled the granting of exploration rights without a tender.²² Although the Envidity company has turned a deaf ear to the accusations regarding the illegal acquisition of a monopoly, the Ministry of Finance of Kosovo has expressed its attitude that negotiations with the Canadian company can begin only after the Kosovo parliament approves the company's licences. Nevertheless, the former NATO commander and retired US General Wesley Clark has become a hero of Kosovo Albanians, who, in his honour, have named many streets in Peć, Prizren, Vučitrn and Uroševac, as well as a driving school in Kosovsko Polje, after him.²³ Therefore, it is clear that the US officials, from 1999 until today, have become fabulously rich by doing business in the territory of KiM. Therefore, neither Wesley Clark, nor the former US State Secretary Madeleine Albright and the former UNMIK Deputy Head John Coffey have left Kosovo after the war and the expiration of their mandates. Namely, instead of weapons, they have just changed the focus of interest, turning to equally lucrative business such as energy industry, mineral resources, infrastructure and insurance companies. By direct or indirect investment in these fields, they have earned billions of dollars together, while Serbia, whose property (land, business facilities, etc.) these foreign powerful leaders have traded in Kosovo, has lost tens of billions of euros.²⁴

Certainly, the most striking unscrupulous "business" is the one done by Wesley Clark, who through his Canadian company Envidity has achieved an absolute monopoly in the field of energy industry in Kosovo, despite the fact that in 2012 he submitted a request to the Kosovo Government for unlimited exploration of lignite reserves, as well as the production of synthetic fuel from coal (coal shale), and the company itself has not received an answer yet. The second largest US company ACM, which operates partly officially in Kosovo, and under Albright's auspices, initially wanted to buy Post and Telecommunications of Kosovo (PTK), i.e. the company that inherits the Serbian infrastructure "Telekom Srbija", but gave up under public pressure. However, Albright still found a way to make a profit through Kosovo, by entrusting her company's operations to the management of Ganup Thaci, a brother of the President

---

²² According to the energy strategy of the Ministry for Economic Development of Kosovo from 2013, in Kosovo, i.e. in Metohija, which Albanians also call Dukadın, as well as in Drenica, there are about 12 billion tons of lignite. As the Kosovo Energy Corporation uses about 10-11 million tons per year, the mentioned reserves would ensure exploitation for the entire next millennium. Ibid.

²³ Aubrey Belford, „Kosovo: Company Linked to Wesley Clark Granted Coal Rights”, (OCCRP), [https://www.occrp.org/en/daily/5639-kosovo-company-linked-to-wesley-clark-granted-coal-rights#:~:text=Kosovo%20has%20granted%20the%20rights,Network%20\(BIRN\)%20has%20found,09/09/2021](https://www.occrp.org/en/daily/5639-kosovo-company-linked-to-wesley-clark-granted-coal-rights#:~:text=Kosovo%20has%20granted%20the%20rights,Network%20(BIRN)%20has%20found,09/09/2021)

²⁴ Brankica Ristić, „Kako je srpsko Kosovo postalo američki ranč?”, *Sputnik*, <https://rs.sputniknews.com/20150606/2358218.html>, 10/09/2021

of Kosovo Hashim Thaci at that time, who, through the patronage of the Turkish-US consortium, invests its capital in Kosovo's infrastructure, mainly in the construction of roads. Moreover, the former deputy head of UNMIK in Kosovo, John Coffey, is the head of this consortium, which also earns a lot of money from the sale of electricity. The consortium is also engaged in the construction of the highway from the border with Albania to Merdar, while through the Odeteljon company, whose main activity is trade in construction materials, Albright and Coffey also do business with Thaci's relatives.²⁵ In this way, this company supplies all companies that build roads or buildings, as well as settlements in Kosovo. The Building Ilirija company is engaged in the construction of residential complexes throughout Kosovo, whose partner is the US-Turkish company Bechtel ENKA, which is also associated with Madeleine Albright's company. The Geo Mineral company of Idris Tachi is engaged in mineral extraction, but it is also closely related to Wesley Clark's company, whose activity is also related to the export of scrap iron, mainly to Italy, which is one of the most profitable businesses in Kosovo. In addition to the above-mentioned, business has also been developed by the former US ambassador in Pristina, Christopher William Dell, who deals with the export of slag from "Trepča".²⁶

Conclusion

The Kosovo crisis is characterized not only by the diversity of an ethnic, national and geopolitical character, but also by a timeless dimension, whose roots date back to ancient times and the Ottoman Empire, through the Balkan wars and both world wars, then the status of KiM in socialist Yugoslavia until the recent aggression of NATO forces in FRY, the Albanian terrorism and the current negotiation processes. Namely, the Serbian mining has been a part of the Serbian national identity since medieval Serbia, as well as Serbia in the second half of the 20th century, and since these are the most prosperous periods of the Serbian history, the activity of the Serbian mining gave birth to the historical vertical of Serbia with roots that go back to the ancient past. Taking into account the cause and effect principle meaning that strong mining is behind a strong state, and vice versa, the mineral and raw material complex in KiM, which is presented in this paper, represents irrefutable support to the claim that Serbia has an indisputable historical right to this province, which, as such, is rightly perceived as the heart of the Republic of Serbia. This attitude is quite logical if one accepts the fact that the Serbian mining has made not only the material basis for the economic, military and political development of the state of Serbia, but also its cultural and spiritual elevation in the Middle Ages.²⁷

---

²⁵ Ibid.

²⁶ Ibid.

²⁷ Nataša Jovanović, „Zašto je okupirano Kosovo i Metohija: Podzemni trezor — koren srpske vertikalne star hiljadu godina - Koreni“, gen, quote.

Despite the declaration of the so-called independence of Kosovo in 2008 and the fact that some representatives of the Serbian intellectual "elite" and public figures believe that Kosovo has to face the inevitable reality of secession from Serbia, the official position of the RS does not go in such a direction. In fact, the majority of citizens hold the view that the project of independent Kosovo is in fact a shameless precedent of a self-proclaimed state that questions the legality of the secession of the territory of KiM from the sovereign RS and perceives Kosmet as the cradle of the Serbian culture and its holy land.

Namely, just before the dissolution of the SFRY, as much as 48% of funds were invested in the development of this Serbian province. According to the reports of foreign experts, the World Bank has estimated that the deposits of lignite and brown coal in KiM are sufficient to provide the production of electricity for an entire century, which coincides with the estimates of the experts at the Faculty of Mining and Geology in Belgrade, claiming that the mineral potential of KiM is enough for two thermal power stations and electricity production for a century, which, according to the estimate of the Serbian Ministry of Energy from 2009, is equivalent to a value of 100 billion euros. On the basis of these estimates, Elektroprivreda Srbije has made a plan for the revitalization of the thermal power station "Kosovo A", the construction of two new units on "Kosovo B" and the construction of "Kosovo C" by 2020, but due to the "frozen conflict" Serbia could not carry out this plan, and today is struggling to provide the basic existential needs of Serbs in Kosmet.²⁸

According to the data of "The Economist" magazine, by separating Kosmet, Serbia would lose 15 billion tons of coal, or as much as 75% of all its coal reserves, which is about 85 billion euros in the total estimated value of coal out of the total 220 billion of ore and mineral wealth of Kosmet, which logically implies a potential source of oil.²⁹ Therefore, the US military system in the Balkans primarily aims to evacuate the Western European bases, redirecting the US actions towards the Middle East and Russia, because at global level the Balkans represents an intermediate zone of interest that, when weakened at regional level, functions in the service of the US interests. In this regard, the NATO bombing of Yugoslavia was primarily aimed at enabling the Western powers to seize the energy corridors and underground resources of Southeastern Europe.³⁰ However, at the beginning of 2010, China, Russia and Turkey increasingly began to exert their geostrategic influence on the Balkans, and at the beginning of 2015, the Russian President Vladimir Putin

²⁸ *Espresso*, „Zbog ovoga je oteto Kosovo: CIA sama otkrila koliko vredi eksploatacija naše zemlje“, <https://www.espresso.co.rs/vesti/drustvo/277213/zbog-ovoga-je-oteto-kosovo-cia-sama-otkrila-koliko-vredi-eksploatacija-nase-zemlje>, 03/09/2021

²⁹ Borislav Borović, "Otimanje Trepče: Haradinaj i Soros ukrali Srbiji 500 milijardi evra", *SRBIN.info/espresso.rs*, MARCH 12, 2019, <https://fbreporter.org/2019/03/12/otimanje-trepce-haradinaj-i-soros-stole-serbia-500-billion-dollars/>, 09/09/2021

³⁰ Alexis Troude, „The Geopolitical Aspects of the 1999 NATO Agression against Yugoslavia“, in: Nebojša Vuković (ed.), *David vs. Goliath: NATO war against Yugoslavia and its implications*, gen. quote, pp. 133-134.

drastically changed the situation with his decision to change the route of South Stream. Namely, by redirecting the route through Turkey, Putin ended the procrastination of the Serbian-Bulgarian alliance, at the same time striking back at the European sanctions against Russia in 2014.³¹

Starting from the analysis of the mineral resources of KiM, the paper emphasizes the essential causes of the seizure of Kosovo from Serbia. In the general looting of the Serbian wealth in Kosmet, in which the imposing coal reserves are of particular importance, the same countries have been participating for decades, while only individuals have changed. Since both sovereignty and technological development of each country directly depend on mineral raw materials, as well as the fact that the degree of depletion of mineral resources of most European countries is very high, the essential conclusion is that it is inadmissible for Serbia to think about the division of KiM at any cost because that would mark it permanently and historically, without the possibility of correction. In this regard, the RS must not give up its territory and its wealth because such an act would give a basis for heavy accusations of future generations, bearing in mind what such an ill-advised decision would take away from their mother country and how such an act would affect their future.

Finally, it is quite clear that, due to very complex geopolitical goals and interests of the great powers and the position of Serbia in those circumstances, the Serbian society has to engage in the defence of national identity, with the awareness that today, more than ever, the entire Serbian society is on a historical crossroads between the preservation of sovereignty, tradition, state wealth and the political trend of the European integration.

Literature

[1] Belford, Aubrey, „Kosovo: Company Linked to Wesley Clark Granted Coal Rights”, (OCCRP), [https://www.occpr.org/en/daily/5639-kosovo-company-linked-to-wesley-clark-granted-coal-rights#:~:text=Kosovo%20has%20granted%20the%20rights,Network%20\(BIRN\)%20has%20found,09/09/2021](https://www.occpr.org/en/daily/5639-kosovo-company-linked-to-wesley-clark-granted-coal-rights#:~:text=Kosovo%20has%20granted%20the%20rights,Network%20(BIRN)%20has%20found,09/09/2021)

[2] *Espresso*, „Zbog ovoga je oteto Kosovo: CIA sama otkrila koliko vredi eksploatacija naše zemlje”, <https://www.espresso.co.rs/vesti/drustvo/277213/zbog-ovoga-je-oteto-kosovo-cia-sama-otkrila-koliko-vredi-eksploatacija-nase-zemlje,03/09/2021>.

[3] Jovanović, Nataša „Zašto je okupirano Kosovo i Metohija: Podzemni trezor – koren srpske vertikalne star hiljadu godina – Koreni”, *Koreni*, 09/11/2021.

[4] Kukulaj, Qazim, Nishori, Avdullah, *Upravljanje prirodnim resursima u Jugoistočnoj Evropi: šume, zemljište i vode*, GlZ, Skoplje, 2017.

---

³¹ More than 40% of the European gas supplies comes from Asia and while Russia is turning to Asia, China is gaining more influence in the Balkans. See: Alexis Troude, “The Geopolitical Aspects of the 1999 NATO Aggression against Yugoslavia” *ibid.*, p. 135.

[5] Kurecic, Petar, „Geoeconomic and Geopolitical Conflicts: Outcomes of the Geopolitical Economy in a Contemporary World”, *World Review of Political Economy*, vol. 6, no. 4, Pluto Journals, 2015, pp. 522–43, <https://doi.org/10.13169/worlrevipoliecon.6.4.0522>, 09/09/2021.

[6] Ministarstvo ekonomije, Departman energije i rudarstva, <https://me.rks.gov.net/sr/energija-i-rudarstva>, 09/09/2021.

[7] *Nova srpska politička misao*, Kosovski ugalj kao ratni plen generala Klarka, Kosovski ugalj kao „ratni plen“ generala Klarka | Hronika (nspm.rs), 11/11/2021.

[8] Proroković, Dušan, „Odnosi Albanije i Srbije u drugoj deceniji XXI veka: novi početak ili konstruktivnost pod pritiskom?“, *Međunarodna politika*, LXVIII, br. 1168, 2017, pp. 20–35.

[9] Rizvanolli, Dije, „Kosovo’s Potential for Renewable Energy Production: An Analysis”, University of Twente MEEM, 2019. <https://essay.utwente.nl/79555/>, 10/11/2021.

[10] Simić, Vladimir, Jelenković, Rade and Životić Dragana, „Mineral Resources of Serbia: Environmental, Societal and Economic Challenges”, in: Igor Janev (ed.), *Serbia: Current Issues and Challenges in the Areas of Natural Resources, Agriculture and Environment*, Nova Science Publishers, New York, 2019.

[11] „Strategija za rudarstvo Republike Kosovo za period 2012–2025”, Ministarstvo ekonomskog razvoja, Priština, 2012.

[12] Troch, Pieter, “Social dynamics and nationhood in employment politics in the Trepča mining complex in Socialist Kosovo (1960s)”, *Labor History*, Vol. 60, No. 3, 2019, pp. 217–234.

[13] Troude, Alexis, „The Geopolitical Aspects of the 1999 NATO Agression against Yugoslavia”, in: Nebojša Vuković (ed.), *David vs. Goliath: NATO war against Yugoslavia and its implications*, Institute of International Politics and Economics, Belgrade, Faculty of Security Studies at the University of Belgrade, Belgrade, 2019.

[14] Troude Alexis, „Le Kosovo au coeur de la question des Balkans”, [Kosovo at the heart of the Balkans issue], *Geostrategiques*, vol. 8, 2013, pp. 129-140.

[15] Богдановић, Димитрије, *Књига о Косову*, Књижевне новине, Београд, 1990.

[16] Боровић, Борислав, „Отимање Трепче: Харадинај и Сорос украли Србији 500 милијарди евра”, *СРБИН.инфо/espreso.rs*, 12. МАРТ 2019, <https://fbreporter.org/2019/03/12/otimanje-trepce-haradinaj-i-soros-ukrali-srbiji-500-milijardi-dolara/>, 09/09/2021

[17] Филиповић, Марина и Цветковић, Владимир М., „Пројекат 'Природне Албаније' као претња територијалном интегритету Републике Србије”, *Војно дело*, вол. 71, бр. 4, 2019, стр. 114–125.

[18] Павловић, Момчило и Марковић, Предраг, Ј., *Косово и Метохија: прошлост, памћење, стварност*, Препород ММ, Нови Сад, 2006.

[19] Ристић, Бранкица, „Како је српско Косово постало амерички ранч?“, *Sputnik*, <https://rs.sputniknews.com/20150606/2358218.html>, 10/09/2021

[20] Стошић, Сања и Пешић, Милена, „Сецесионистички дискурс Косова и Каталоније: сличности и разлике”, *Политичка ревија* вол. 62, бр. 4, Институт за политичке, студије, Београд, 2019, стр. 175–222, DOI: <https://doi.org/10.22182/pr.6242019.9>

Summary

Obviously, a lack of an adequate political framework to amortize social frustrations in the 1980s, has flourished at the expense of the general stability of Serbs in Kosovo, seriously threatened by the Albanian separatists. The processes of uneven and combined development have predominantly characterized the modern global world, and states are the ones that dominate political economy at national level, as well as geopolitical economy at international level.³² Therefore, through means of formal and informal imperialism, or the so-called soft power, powerful and developed states (primarily the US), multinational corporations, transnational banks and various international organizations tend to remain focused on decreasing the state role, while emphasizing the role of global political economy. Thus, taking into account the fact that the geoeconomic rivalries precede geopolitical patterns, and that behind the New World Order of the US as the world policeman are its energy and military-strategic interests, it is quite clear that the issue of Kosovo in the contemporary world actually arises from its geoeconomic environment, and can be rightfully classified as “resource war” due to its mining wealth, rich deposits of lignite and coal, lead, zinc and copper, as well as some amount of gold, nickel, bauxite and manganese.

As a declaratively neutral state and one of the few European countries out of NATO, Serbia is particularly burdened by the problem posed by the self-proclaimed independence of a part of its territory. Consequently, it is of vital importance to understand that geoeconomic processes include not only the origin, but also the distribution of the involved countries' interest spheres and that after that the specific elements and types of geoeconomic determinants of Kosovo and Metohija represent an arena of conflict of different world views in modern international relations. In this regard, not only geopolitics and geoeconomics are intimately linked, but the latter will increasingly override the former as one of the key realities of the new international order. Therefore, it is within this geostrategic framework that we have to analyse the reasons for the establishment of the US Camp Bondsteel in Kosovo, as its main base in the Balkans, hence wars, conflicts, crises and radical changes of social order, regardless of when and where they occur, have to be regarded as expressions of eagerness of powerful and dominant states to keep their leading positions and boost their economic development established by the US pattern of new world order (NWO).

As already explained, Kosovo is a mineral-rich country, with lignite heading the list of resources, thus, there has to be clear and permanent awareness of the geoeconomic importance of Kosovo and Metohija as a long-term priority and an inseparable part of the state of Serbia. Additionally, the Government of the Republic

---

³² Petar Kurecic, “Geoeconomic and Geopolitical Conflicts: Outcomes of the Geopolitical Economy in a Contemporary World, *World Review of Political Economy*”, Vol. 6, No. 4 Pluto Journals, 2015, p. 527.

of Serbia has to always bear in mind the integrative geoeconomic potential of Kosovo and Metohija as an inherent part of its territory and furthermore as existential and cultural heritage of the country. Likewise, the Serbian Government has to be capable of developing an integral strategy adequately directed to finding the proper solution for preventing future conflict proneness that may be originated by Kosovo's independence backers – primarily the United States and the EU mission. Unfortunately, in dealing with the Kosovo crisis, there is a real lack of possibilities of how to make the dream of perpetual security in the region become *de facto* reality. Rather, the answer for the time being is in a systematic plan – a set of short-term policy adjustments and a vision for well-defined medium-term and long-term priorities and objectives because the future of Kosovo solely depends on the imminent geopolitical strategies and goals of the main actors.

Key words: *geoeconomics, geopolitics, mineral resources, US, Republic of Serbia (RS), Kosovo and Metohija (KiM)*

© 2022 The Authors. Published by *Vojno delo* (<http://www.vojnodelo.mod.gov.rs>).

This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution license (<http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/rs/>).

